

www.pwc.com

Studiu privind impactul plăților electronice în economie

Decembrie 2014

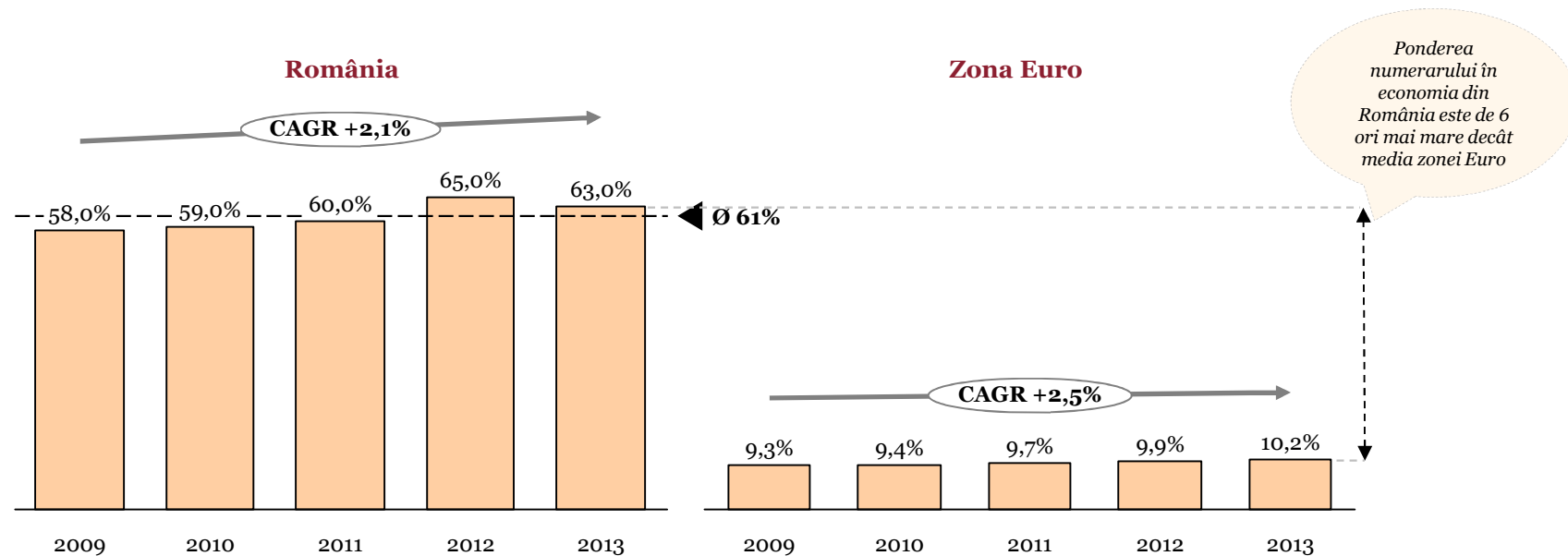
pwc

Agenda

- **Situația actuală privind plățile electronice în România și alte state membre din Uniunea Europeană și impactul asupra economiei gri**
- Măsuri implementate de alte state pentru încurajarea plăților electronice și reducerea economiei gri
- Măsuri recomandate pentru încurajarea plăților electronice și reducerea economiei gri în România

Numerarul în circulație reprezintă peste 60% din PIB-ul României, pondere care este de șase ori mai mare decât media zonei Euro

Ponderea numerarului în circulație în PIB
(2009 - 2013, %)

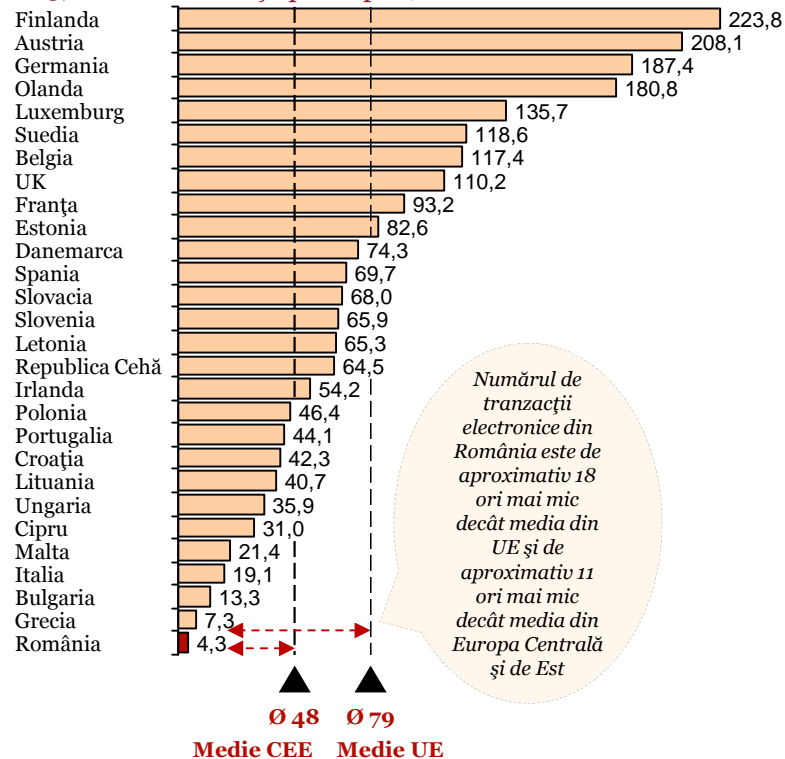
- În ultimii 5 ani, în România, ponderea numerarului în circulație a fost de peste 60% ca procent din PIB ceea ce reprezintă un nivel de 6 ori mai mare față de nivelul înregistrat de țările din zona Euro
- Ponderea ridicată a numerarului în circulație raportat la PIB este o indicație a numărului semnificativ de tranzacții în numerar din economia românească în detrimentul tranzacțiilor electronice

Notă: Zona Euro : Austria, Belgia, Cipru, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Letonia, Luxemburg, Malta, Olanda, Portugalia, Slovacia, Slovenia, Spania

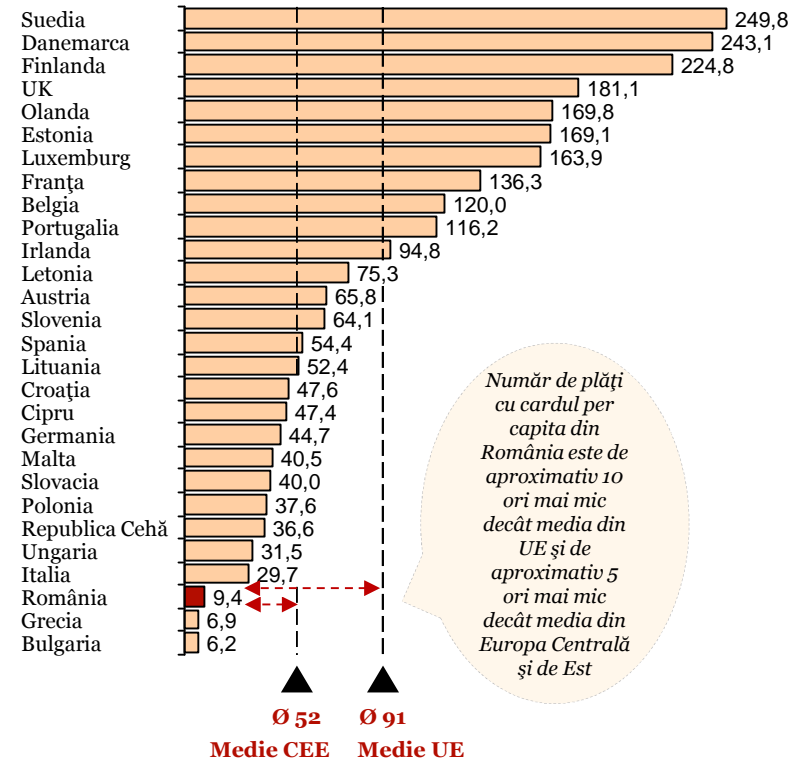
Sursa: Banca Centrală Europeană, Banca Națională a României

Mai mult, din punct de vedere al numărului de tranzacții electronice și cu cardul, România este de 10 până la 18 de ori sub media UE

Număr de tranzacții electronice (excluzând tranzacții cu carduri) per capita în UE (2013, număr tranzacții per capita)

Număr de plăți cu cardul per capita în UE (2013, număr tranzacții per capita)

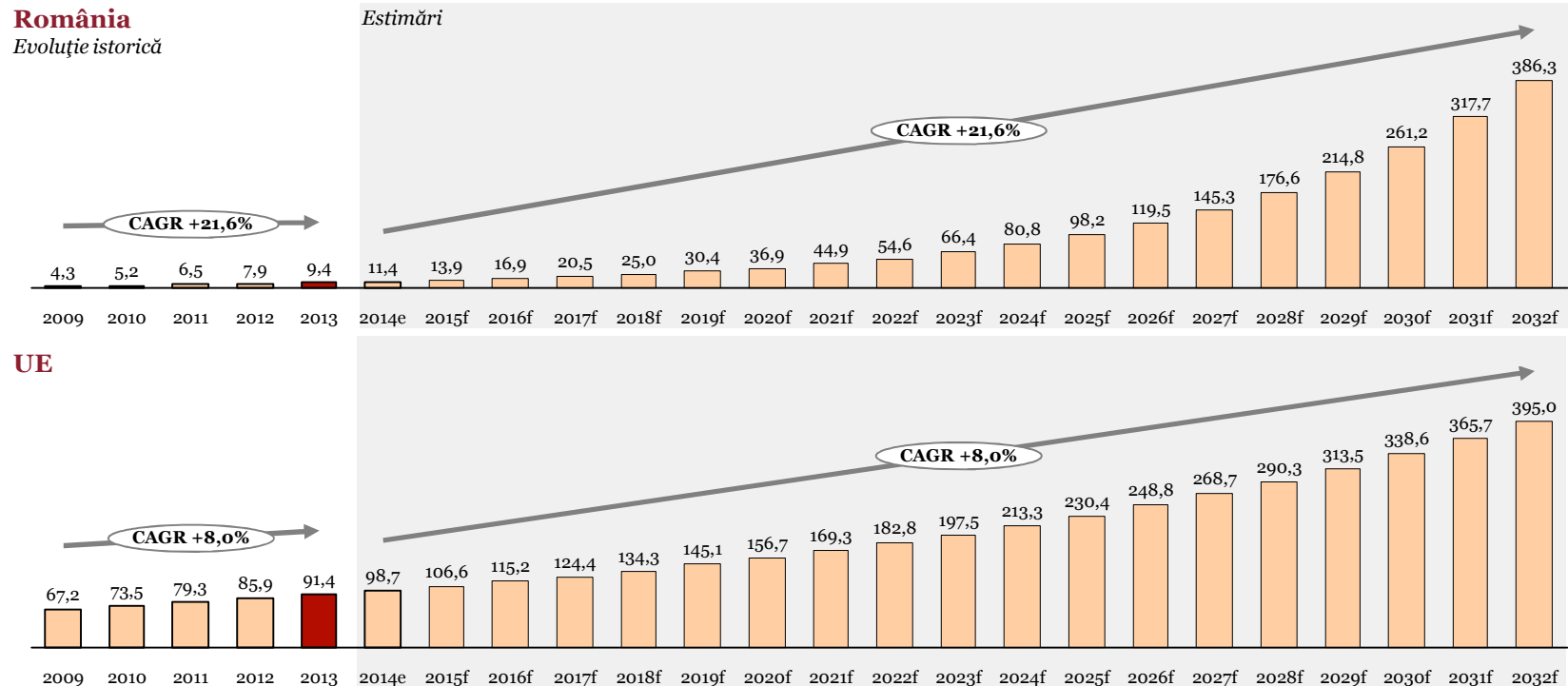

- În România, o persoană face în medie 4,3 plăți electronice anual, de aproximativ 18 ori mai puțin decât media UE și de 50 de ori mai puțin decât țările din topul clasamentului. Această valoare plasează România pe ultima poziție a clasamentului țărilor UE
- În România, o persoană face în medie 9,4 plăți cu cardul anual, de aproximativ 10 ori mai puțin decât media UE și de 25 de ori mai puțin decât țările din topul clasamentului. Această valoare plasează România la sfârșitul clasamentului țărilor UE, reușind să devanseze doar două state, respectiv Bulgaria și Grecia

Notă: categoria tranzacții electronice include plățile prin aplicații de tipul internet-banking, home-banking, mobile-banking, tranzacții electronice făcute de la ATM
Sursa: Banca Centrală Europeană, Banca Națională a României

În ritmul actual de creștere, România ar mai avea nevoie de încă 20 de ani pentru a ajunge la media UE privind numărul de tranzacții per capita

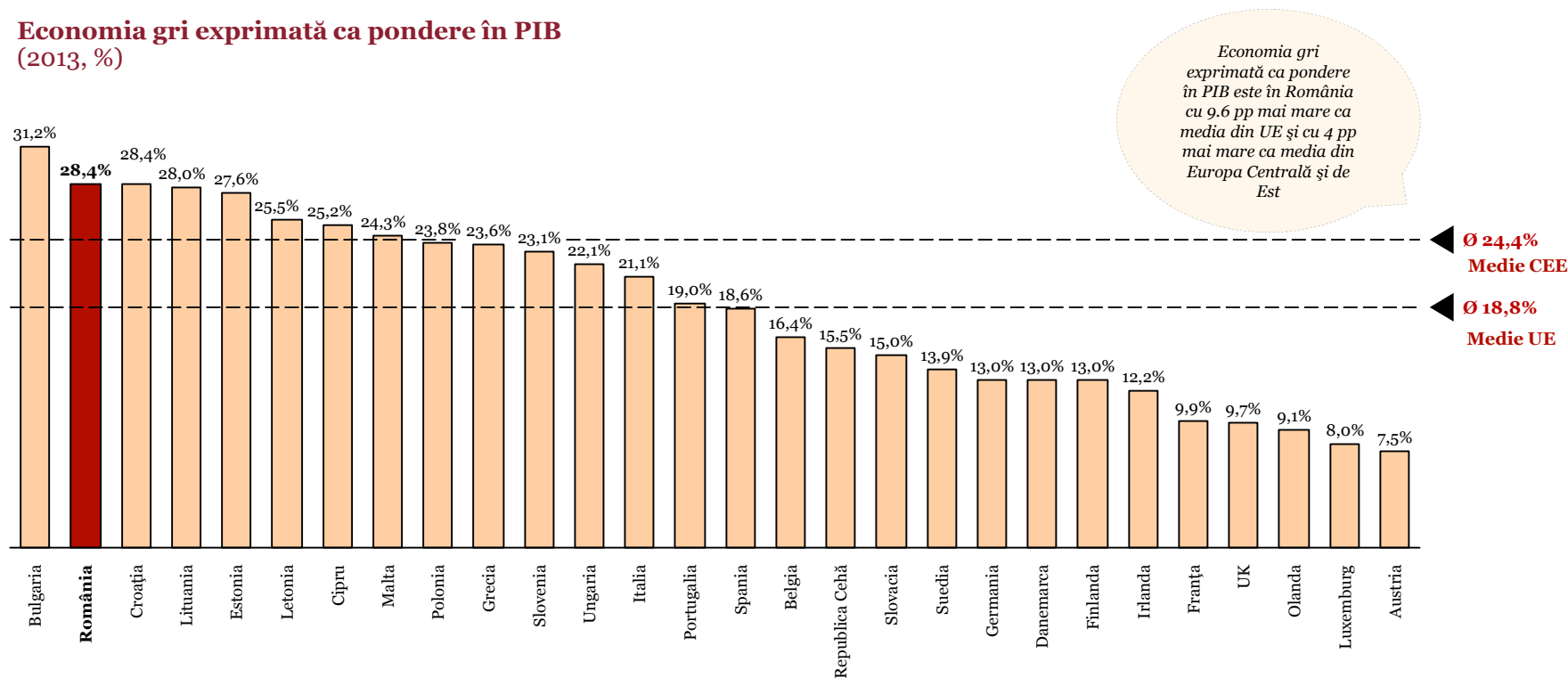
Evoluția numărului de tranzacții efectuate cu cardul per capita (2009-2013, număr tranzacții)

- În ultimii 5 ani, numărul tranzacțiilor efectuate cu cardul raportat la totalul populației a înregistrat, în țările din UE, o creștere medie anuală de 8,0%
- În pofida faptului că numărul plăților efectuate cu cardul în România a crescut într-un ritm mai alert (21,6%) față de nivelul înregistrat în UE (8,0%) în aceeași perioadă, România este în continuare la coada clasamentului privind plățile cu cardul
- Presupunând că numărul de tranzacțiilor efectuate cu cardul per capita va urma același trend și în următorii ani, atât pentru România cât și pentru UE, rezultă că România va ajunge la media UE abia în aproximativ 20 de ani

În același timp, România are una dintre cele mai mari economii gri din UE (28,4% din PIB), fiind depășită doar de Bulgaria

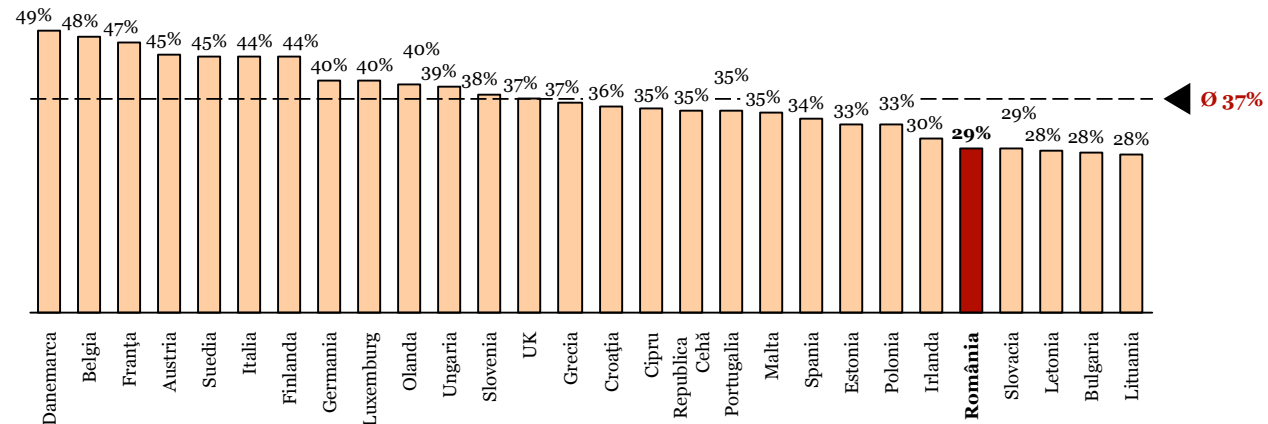
Economia gri exprimată ca pondere în PIB (2013, %)

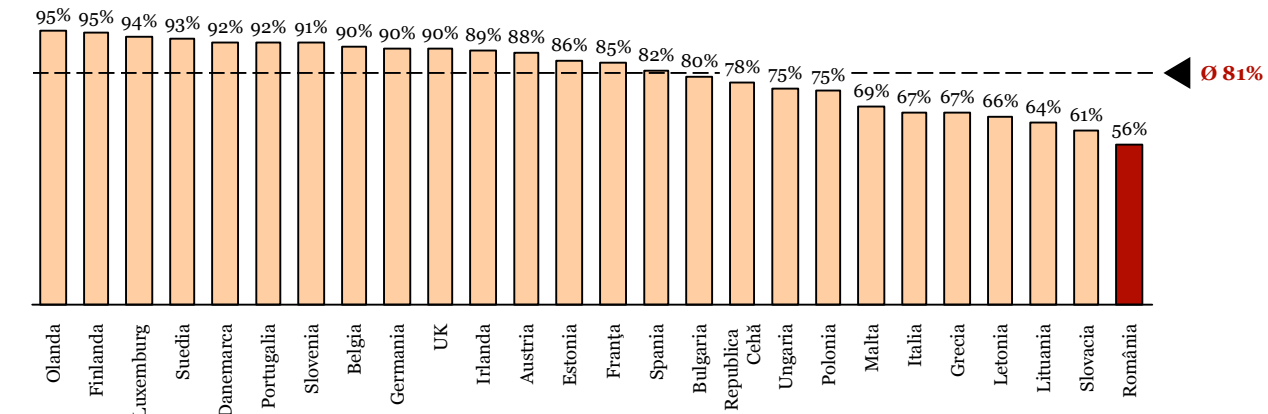
- Estimările realizate de Comisia Europeană pentru anul 2013 indică pentru România un nivel al economiei gri de 28,4%
- Numeroase studii realizate de Comisia Europeană, de firme de rating indică faptul că ponderea mare a tranzacțiilor în numerar reprezintă un mediu favorabil pentru dezvoltarea economiei gri

Mai mult, România are unul din cele mai reduse grade de colectare a taxelor, recordul negativ fiind atins de TVA pentru care se colectează doar jumătate din valoarea datorată

Gradul de colectare al taxelor exprimat ca pondere în PIB (2012, %)

Gradul de colectare al TVA (2012, %)

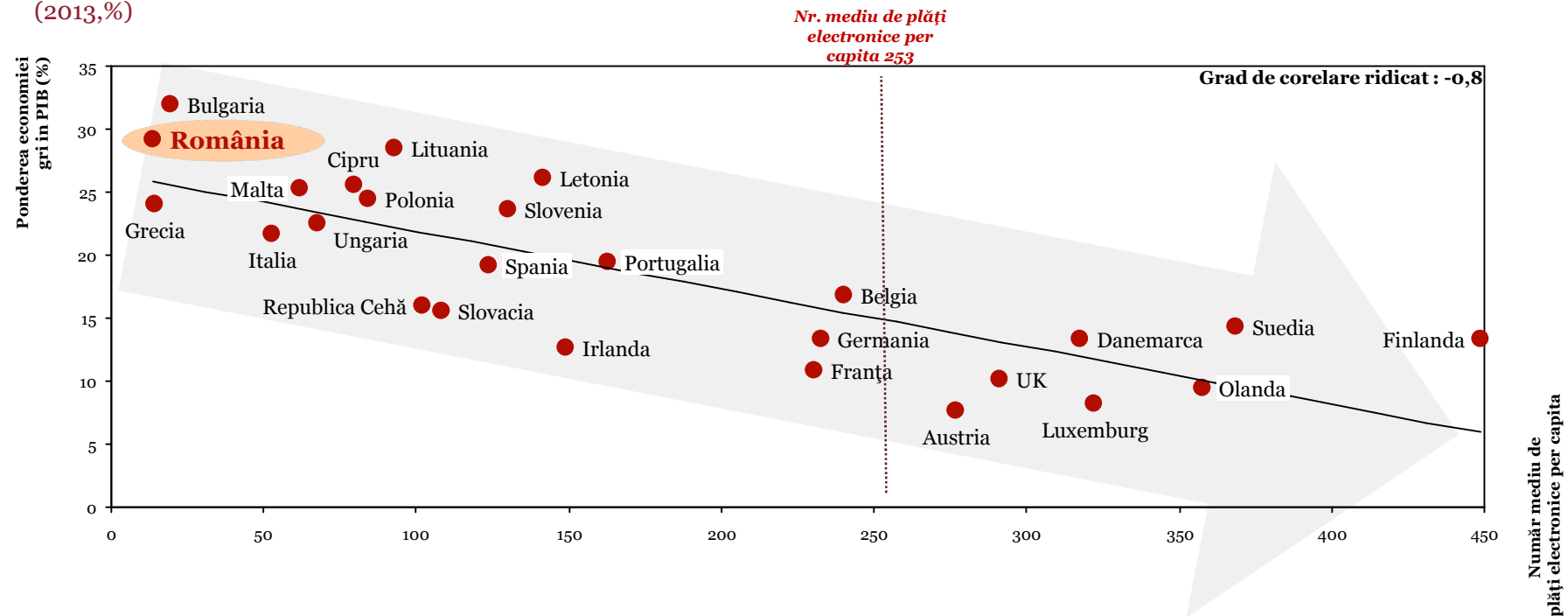
Comentarii

- Gradul de colectare al taxelor ca și pondere în PIB a fost pentru România în 2012 la unul dintre cele mai reduse niveluri comparativ cu celelalte țări din UE, în pofida nivelului ridicat al cotelor de impozitare
- La nivelul anului 2012, România a colectat doar 56% din potențialul de TVA datorat la buget. Eforturile recente ale autorităților sunt încă modeste și insuficiente pentru a ridica gradul de colectare al TVA la nivelul mediei UE de 81%

Notă: Gradul de colectare al TVA este exprimat ca pondere a TVA încasată din total potențial TVA de colectat

Există o corelație foarte mare între plățile în numerar și economia gri

Corelația între numărul mediu de tranzacții electronice per capita și ponderea economiei gri în total PIB (2013,%)

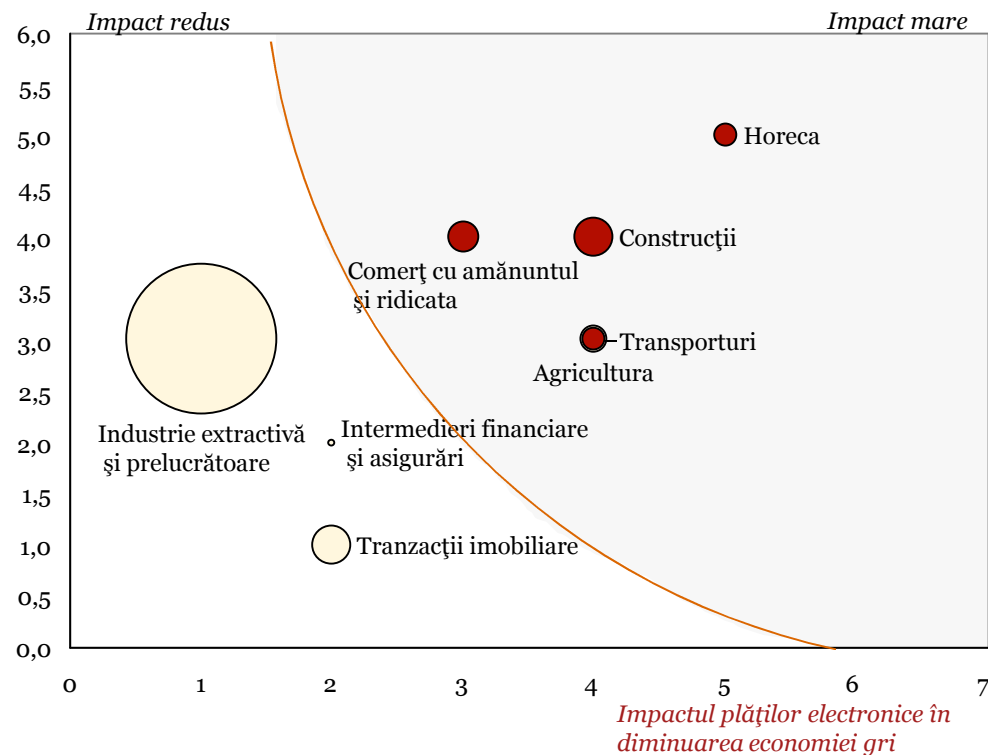

- Analizele statistice indică un **grad mare de corelare**, respectiv **-0,8**, între numărul **tranzacțiilor electronice** și **dimensiunea economiei gri**. Astfel, s-a observat că țările, care înregistrează un număr ridicat de plăți electronice (Austria, Marea Britanie, Luxemburg, Suedia, Finlanda) au și o pondere mai mică a economiei gri în PIB, în timp ce Bulgaria, România și Grecia, țări cu cele mai puține tranzacții electronice, înregistrează o pondere foarte ridicată a economiei gri
- Astfel, plățile în numerar reprezintă un factor favorizant al economiei gri întrucât sunt imposibil de urmărit în ceea ce privește raportarea achizițiilor /vânzărilor efectuate, precum și remunerarea forței de muncă
- Există însă și **alți factori** care influențează nivelul economiei gri cum ar fi: nivelul cotelor de impozitare, capacitatea de administrare și control, considerarea economiei gri ca un aspect normal și acceptabil într-o economie, fraudă de tip carusel

În România, economia gri este cea mai mare în industriile în care predomină plățile în numerar și munca la negru

Economia gri în România detaliată pe sectoare economice (2013 %)

Impact în economia gri (%)

Dimensiunea bulinei: Ponderea sectorului economic în PIB, 2013

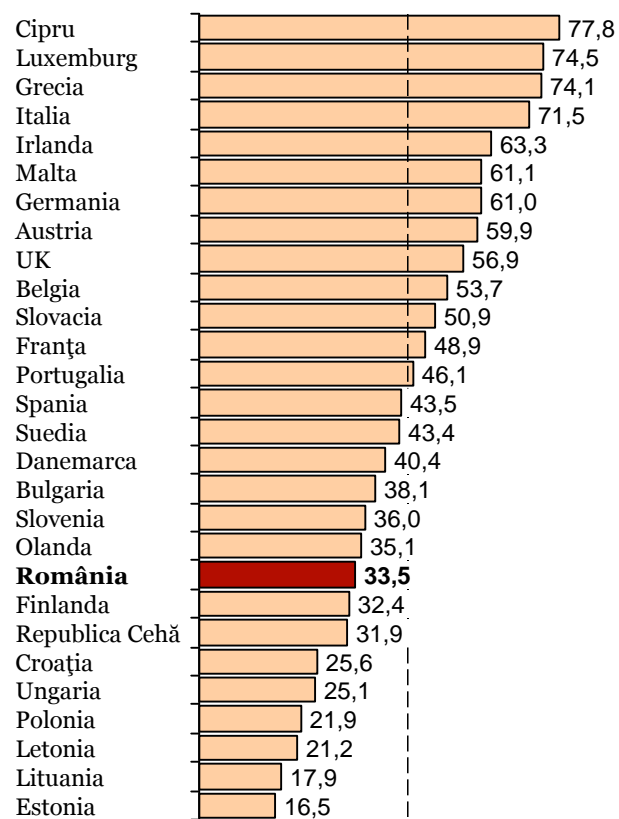
Sursa: Raportul Consiliului Fiscal din 2013

Comentarii

- În România, sectoarele economice cu ponderea cea mai mare în economia gri sunt industria și construcțiile în care predomină munca la negru remunerată cu numerar
- Comerțul, transportul și comunicațiile, hotelurile și restaurantele au o contribuție semnificativă în economia gri din cauza neraportării tuturor încasărilor și plăților către autoritățile fiscale, facilitată în principal de numărul mare de tranzacții în numerar
- Datele statistice relevă faptul că industria, comerțul, transportul și comunicațiile, hotelurile și restaurantele sunt sectoarele economice care dețin o pondere cumulată de peste 50% în PIB-ul României

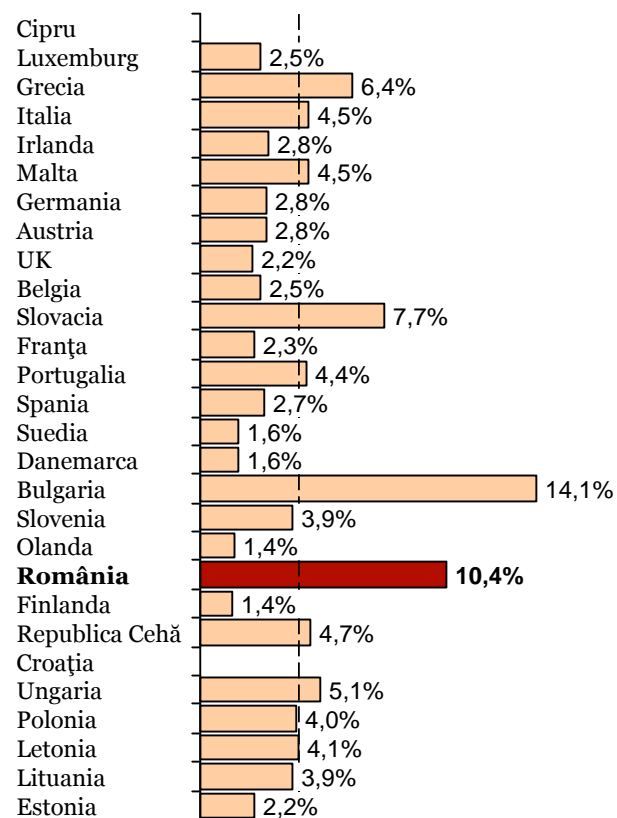
Totuși, valoarea medie a plăților cu cardul în România continuă să fie printre cele mai mari din UE relativ la nivelul salariului mediu

Valoarea medie a unei plăți cu cardul
(2013, EUR/plată cu cardul)

Ø 45

Ponderea valorii medii a unei plăți cu cardul în venitul mediu lunar
(2012, EUR)

Ø 4,1%

Sursa: Banca Centrală Europeană, Banca Națională a României, Eurostat

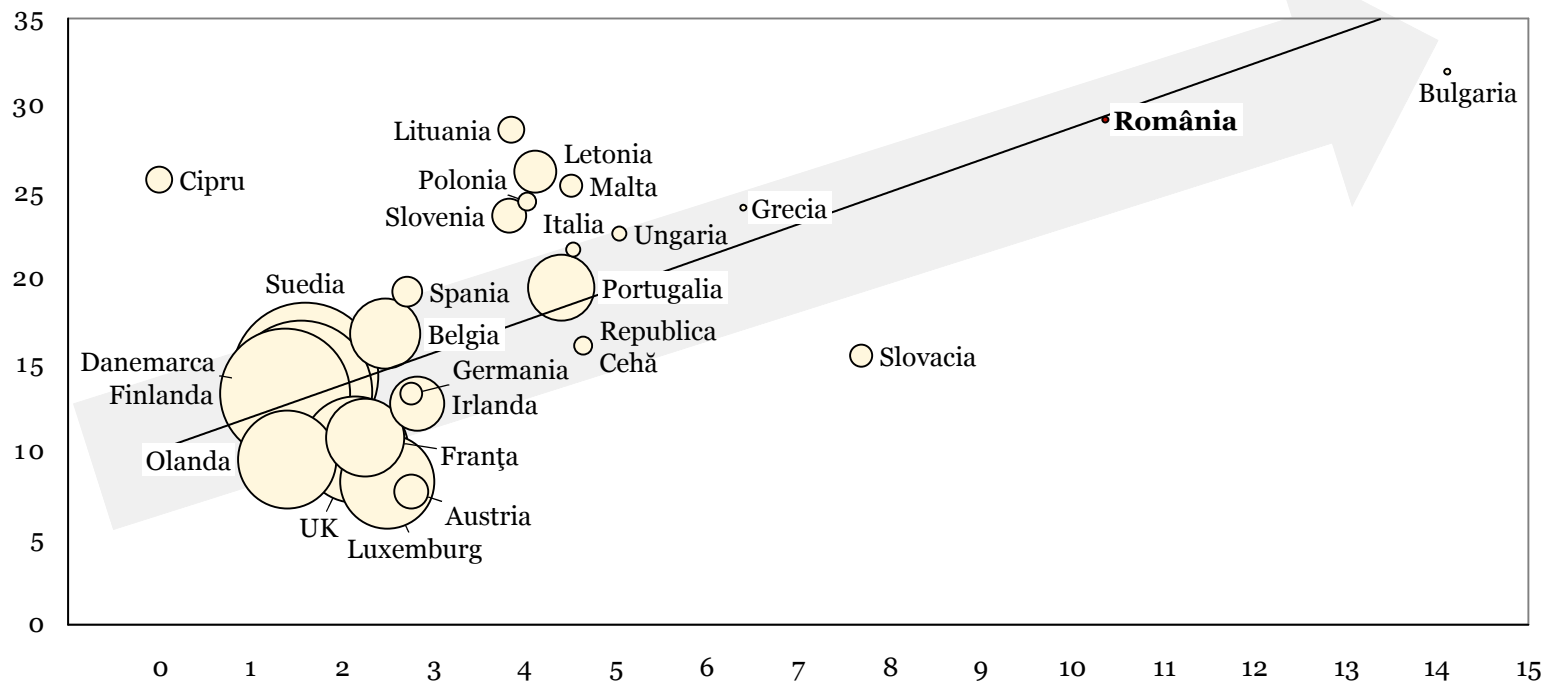
Comentarii

- Valoarea medie a unei plăți cu cardul raportată la venitul mediu net lunar, corelată cu numărul redus de plăți per capita, indică faptul că în România utilizarea cardurilor se face în special pentru achiziționarea de bunuri și servicii de valoare mare
- În timp ce plățile de valoare mare sunt efectuate în sectoare relativ bine fiscalizate, cele de valoare mică sunt realizate preponderent în domeniile în care economia gri este mai ridicată

Există o corelație mare între economia gri și valoarea medie a plăților cu cardul

Corelația între economia gri și valoarea medie a unei tranzacții exprimată ca procent din venitul mediu net (2013)

Economia gri (% în PIB)

Dimensiunea bulinei:
Număr de tranzacții per capita

Valoarea medie a unei tranzacții cu cardul ca procent din venit mediu net

- Analiza datelor pentru 2013 arată o strânsă corelație între numărul și valoarea plăților cu cardul, pe de o parte și ponderea economiei gri în PIB, pe de altă parte. Astfel, țările din UE în care tranzacțiile cu carduri sunt numeroase și de valoare mică raportate la venitul mediu înregistrează o economie gri redusă, întrucât aceasta este favorizată de un număr ridicat de plăți în numerar
- Evaziunea fiscală este mai des practică în cazul tranzacțiilor numeroase și de valori relativ mici efectuate în numerar, întrucât acestea sunt mai greu de monitorizat și mai puțin frecventă în cazul plăților de valoare mare. Prin urmare, pe măsură ce numărul tranzacțiilor de valoare mică efectuate cu numerar se va reduce în favoarea plăților cu cardul, valorile respective trecând astfel în zona fiscalizată, cu atât economia gri va fi redusă

Agenda

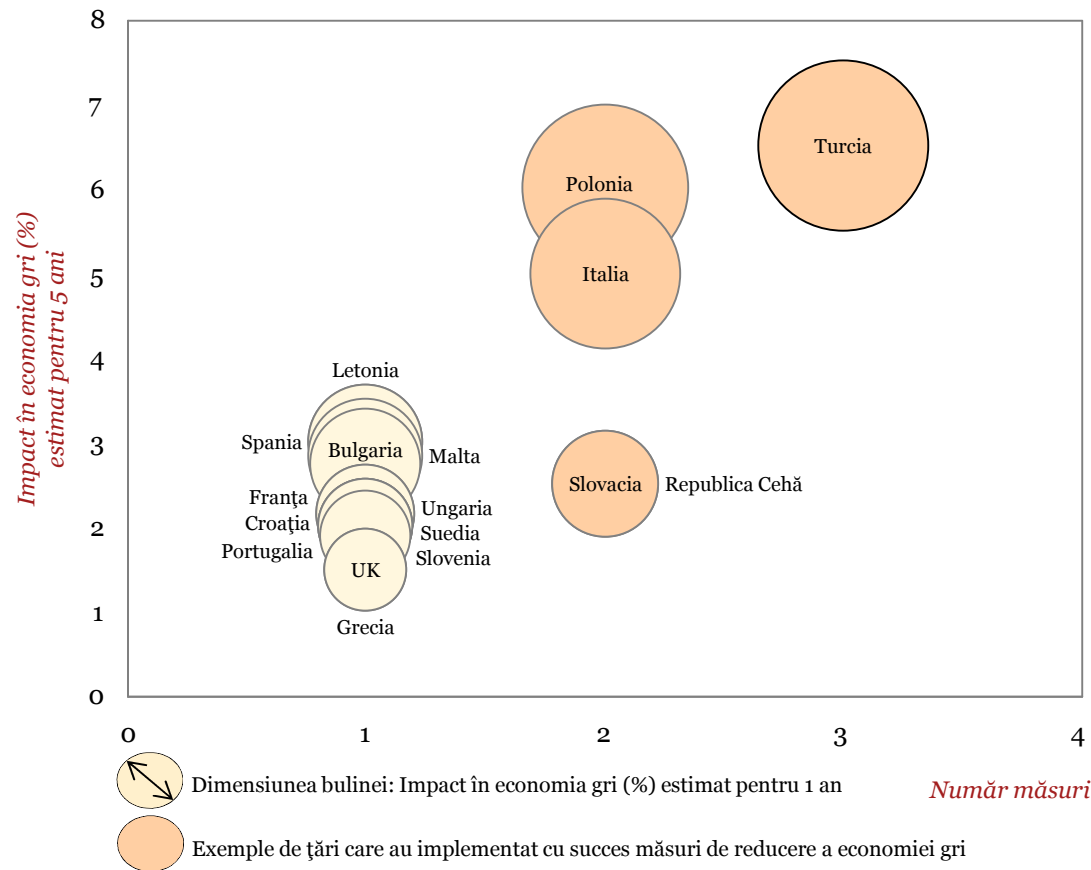
- Situația actuală privind plățile electronice în România și alte state membre din Uniunea Europeană și impactul asupra economiei gri
- **Măsuri implementate de alte state pentru încurajarea plăților electronice și reducerea economiei gri**
- Măsuri recomandate pentru încurajarea plăților electronice și reducerea economiei gri în România

În acest context, alte state au implementat numeroase măsuri de încurajare a plăților electronice și de fiscalizare a tranzacțiilor adresate unor participanți diferiți

	Măsuri individuale	Participanții din economie cărora le este adresată măsura			Implementate în țările
		Consumator final	Comercianți	Guvern	
1 <i>Limitarea plăților în numerar</i>	Limitarea plafonului de casă	√	√		12 țări membre UE
	Limitarea plății în numerar a drepturilor salariale	√	√	√	
	Acordarea ajutoarelor sociale prin carduri pre-plătite	√		√	
	Limitarea tranzacțiilor în numerar la ghișeele băncilor comerciale	√	√		
2 <i>Stimularea dezvoltării infrastructurii</i>	Creșterea numărului de POS-uri și carduri		√		
	Implementarea de tehnologii noi (de exemplu contactless, plăți pe telefonul mobil)		√		
3 <i>Stimularea plăților electronice și a fiscalizării tranzacțiilor</i>	Organizarea de loterii fiscale de către autoritățile fiscale	√	√	√	
	Încurajarea plăților electronice prin facilități fiscale	√	√	√	
4 <i>Întărirea capacității de administrare și control</i>	Case de marcat conectate online la sistemul autorităților fiscale		√	√	
	Case de marcat cu POS integrat		√	√	
	Baze de date integrate		√	√	
	Întărirea disciplinei fiscale prin creșterea cuantumului de amenzi și penalități			√	

Reducerea semnificativă a economiei gri s-a realizat în statele care au implementat pachete de măsuri în detrimentul unor măsuri individuale

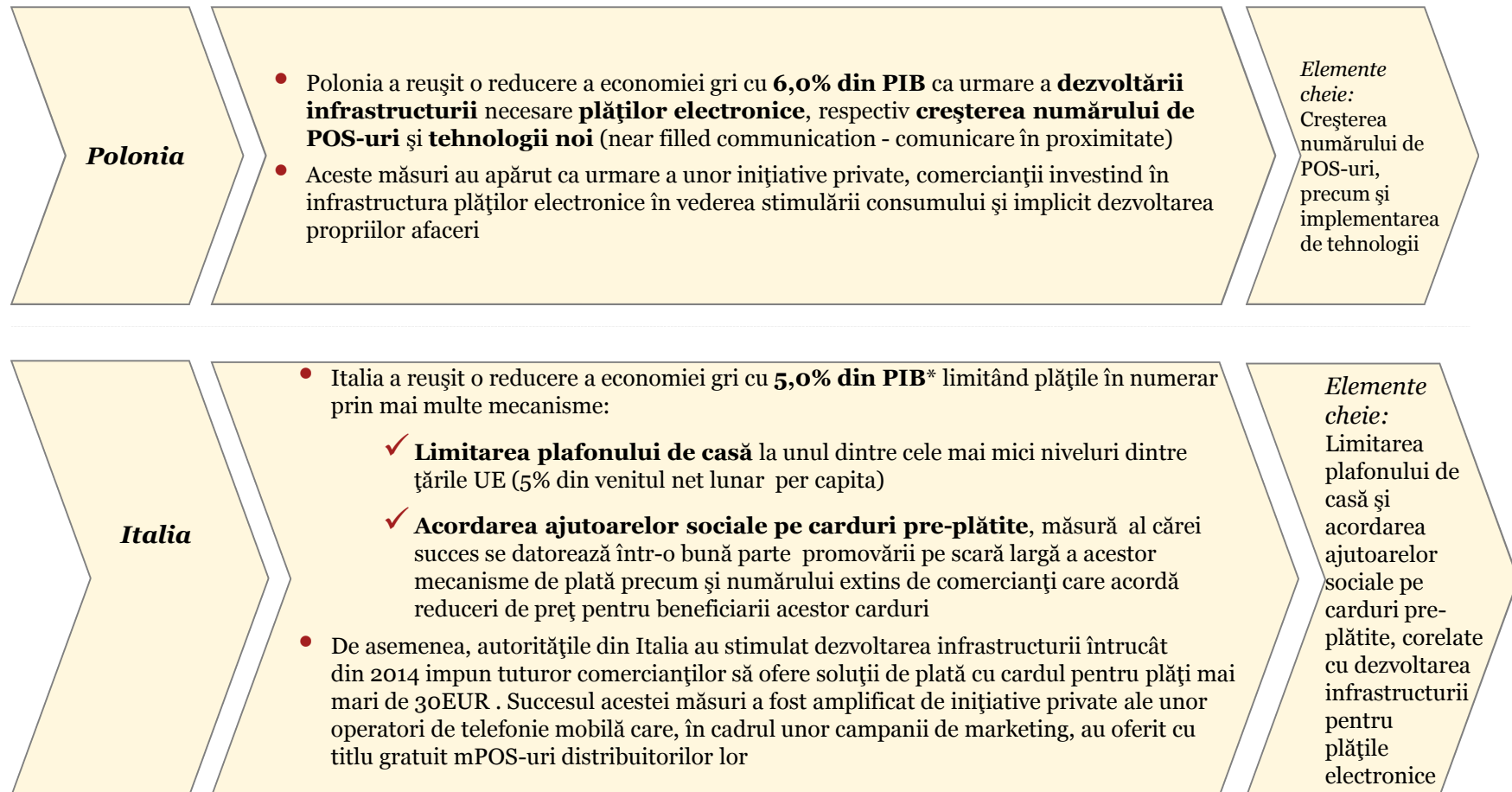
Corelația între numărul măsurilor implementate și reducerea economiei gri exprimată ca pondere în PIB

Comentarii

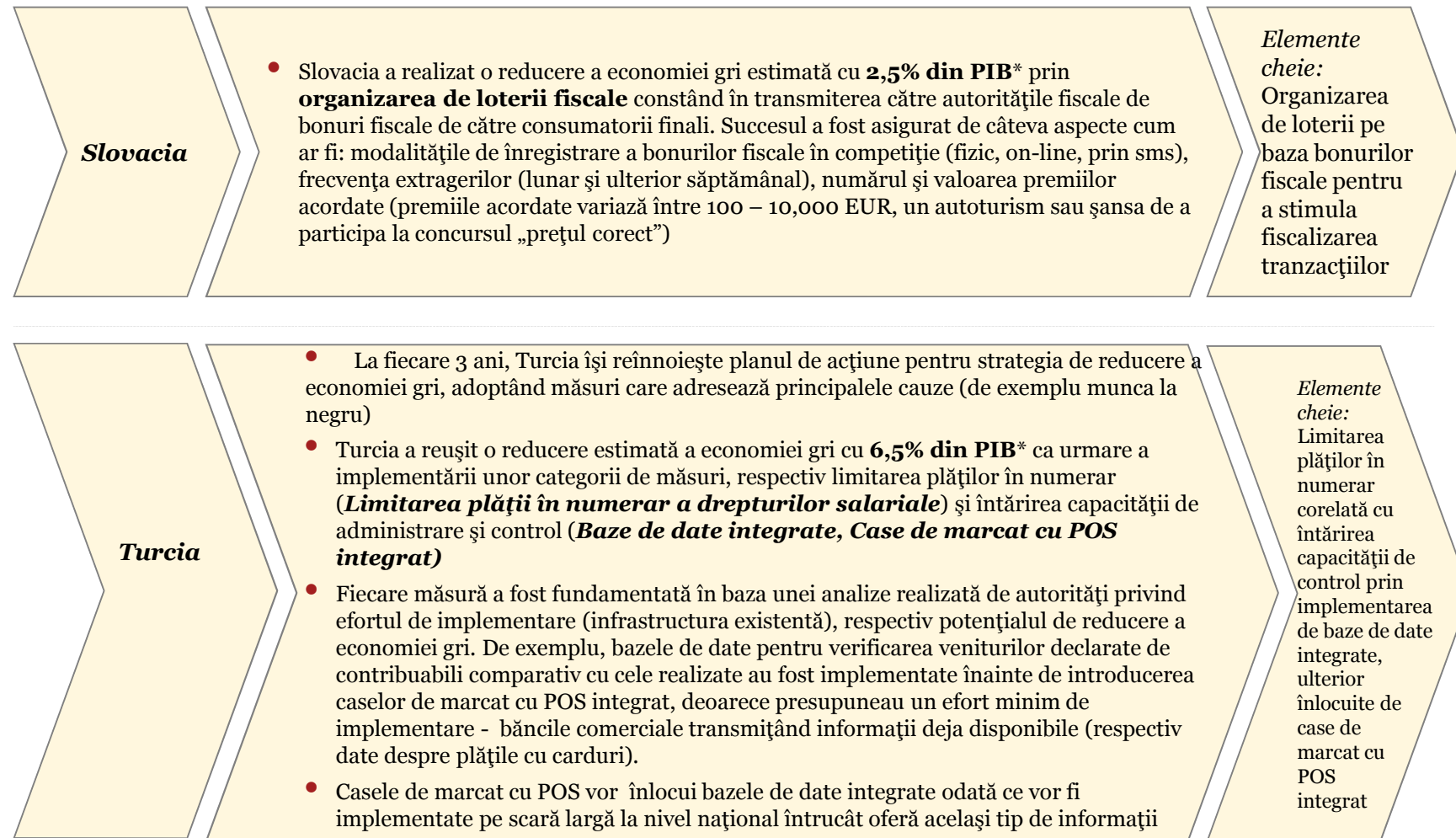
- Țările care au implementat măsuri individuale s-au axat în mare parte pe limitarea plăților în numerar. Această măsură individuală s-a dovedit a fi cea mai eficientă, mai ales în contextul unui plafon de până la 21% din venitul mediu anual. Țările care au implementat acest plafon au reușit reduceri ale economiei gri cuprinse între 1,5 %-5% din PIB în 5 ani
- Alte țări, au implementat pachete de măsuri adăugând la cele de limitare a plăților în numerar inițiative menite să stimuleze plățile electronice și fiscalizarea tranzacțiilor, cum ar fi: susținerea creșterii numărului de POS-uri și tehnologii noi (de exemplu Polonia), organizarea de loterii fiscale (de exemplu Slovacia, Malta), metode de întărire a capacității de administrare și control (de exemplu Turcia)

Elemente cheie ale unor implementări de succes privind măsuri de stimulare a plăților electronice din alte state (1/2)

Notă: (*) Reducerile economiei gri ca procentaj din PIB sunt estimate pe o perioadă de 5 ani

Elemente cheie ale unor implementări de succes privind măsuri de stimulare a plăților electronice din alte state (2/2)

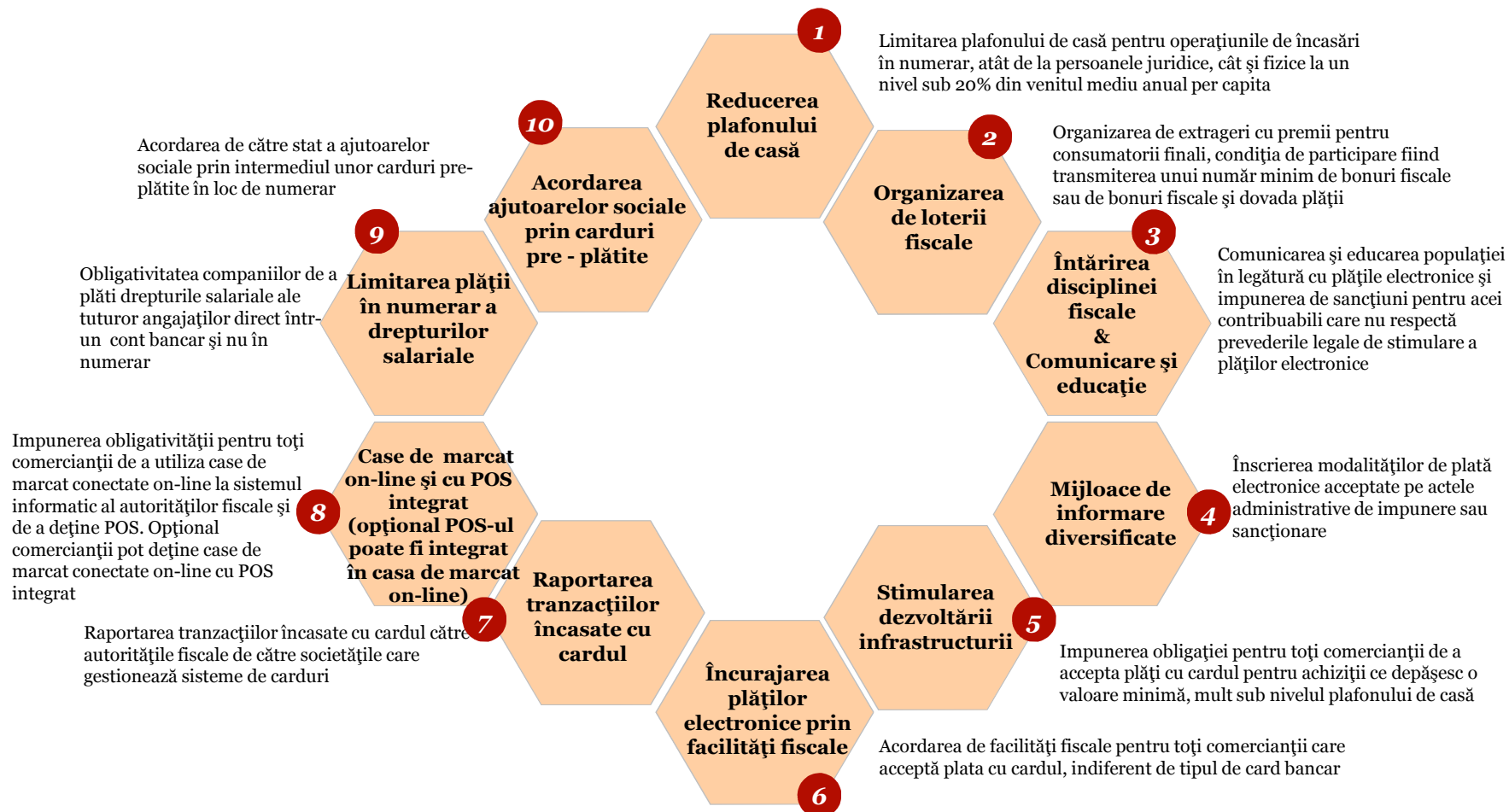

Notă: (*) Reducerile economiei gri ca procentaj din PIB sunt estimate pe o perioadă de 5 ani.

Agenda

- Situația actuală privind plățile electronice în România și alte state membre din Uniunea Europeană și impactul asupra economiei gri
- Măsuri implementate de alte state pentru încurajarea plăților electronice și reducerea economiei gri
- **Măsuri recomandate pentru încurajarea plăților electronice și reducerea economiei gri în România**

Propuneri de măsuri de reducere a economiei gri și de stimulare a creșterii economice în România

- Pachetul de măsuri propus pentru România include limitarea plăților în numerar în paralel cu stimularea infrastructurii pentru realizarea plăților electronice. De asemenea, pachetul include măsuri de stimulare a consumatorilor cât și a comercianților pentru a realiza, respectiv a accepta plățile electronice precum și inițiative de întărire a capacității administrative și de control a autorităților fiscale

Descrierea măsurilor propuse de reducere a economiei gri și de stimulare a creșterii economice în România (1/5)

1

Plafonul de casă

- Măsura presupune limitarea **plafonului de casă** sub **20% din venitul mediu anual per capita** pentru operațiunile de încasări în numerar de la persoane fizice și juridice
- În prezent, nu există plafon de casă pentru încasările de la persoane fizice, iar cel pentru persoane juridice este stabilit la 55% din venitul mediu anual per capita, de peste 2,5 ori mai mare decât cel al țărilor cu cele mai bune rezultate de reducere a economiei gri
- Deși proiectul de lege depus la Parlament prevede o aplicarea a plafonului de casa atât persoanelor juridice cât și fizice, nivelul plafonului propun este în continuare foarte mare pentru a produce efectele scontate
- Această măsură, implementată individual, nu ar avea impactul economic și social scontat, dacă nu este corelată cu alte măsuri de stimulare a fiscalizării (de exemplu loteriile fiscale) și de încurajare a plăților electronice, precum și de dezvoltare a infrastructurii acestora

Descrierea măsurilor propuse de reducere a economiei gri și de stimulare a creșterii economice în România (2/5)

2

Loterii fiscale

- Măsura are ca scop stimularea fiscalizării consumului. Loteriile fiscale presupun organizarea de extrageri și desemnarea unor câștigători care primesc premii, condiția de participare fiind transmiterea unui număr minim de **bonuri fiscale**
- Este recomandabil ca această măsură să fie corelată cu stimularea plăților electronice. În acest sens, loteriile fiscale pot fi organizate prin solicitarea unui număr minim de **bonuri fiscale și dovada plății electronice** (bonul emis de POS prin care se atestă plata cu cardul)
- Experiența din alte state arată că succesul acestei măsuri depinde de numărul și atractivitatea premiilor, frecvența cu care se organizează extragerile. De asemenea, un element important este și ușurința cu care se pot transmite bonurile fiscale pentru a fi incluse în loterie precum și multitudinea de canale de transmitere a acestora (fizic, on-line, sms)
- Ulterior implementării caselor de marcat on-line, extragerile pentru ambele tipuri de loterii fiscale se pot efectua automat, prin selectarea codurilor câștigătoare, aferente bonuri fiscale înregistrate prin casele de marcat

3

Întărirea disciplinei fiscale & Comunicare și educație

- Pentru implementarea cu succes a oricăreia dintre măsurile de stimulare a plăților electronice, autoritățile fiscale trebuie să întărească disciplina fiscală prin impunerea unor **sanțiuni** corespunzătoare care să descurajeze inițiative de eludare a legislației în vigoare și să maximizeze nivelul de conformare al contribuabililor. Sanțiunile însă trebuie însoțite de măsuri de încurajare a celor care se conformează (de ex. prin facilități fiscale)
- De asemenea comunicarea și educația populației privind aspecte practice legate de modalitățile de realizare a plăților electronice cum ar fi comisioanele aplicate la retragerea numerarului de la ATM vs. lipsa unor costuri suplimentare pentru consumatorul final în cazul plăților cu cardul, aspecte legate de securitatea tranzacțiilor electronice, popularizarea loteriilor fiscale și aspectele pozitive asupra creșterii veniturilor încasate la bugetul de stat prin fiscalizarea unui număr cât mai mare de tranzacții

Descrierea măsurilor propuse de reducere a economiei gri și de stimulare a creșterii economice în România (3/5)

4

Mijloace de informare diversificate

- Această inițiativă constă în menționarea tuturor **modalităților de plată** acceptate prin **înscrisura explicită** a acestora pe actele administrative de impunere sau sancționare (de exemplu înscrierea pe deciziile de impunere, amenzi, etc. a numerelor de cont bancare, adreselor fizice unde se poate efectua plata prin POS, etc.)
- Această inițiativă are ca scop creșterea gradului de colectare a taxelor precum și rapiditatea cu care se încasează aceste venituri la bugetul de stat

5

Stimularea dezvoltării infrastructurii

- Această inițiativă presupune stimularea comercianților să **instaleze echipamente** care să permită realizarea plăților electronice (POS-uri, mPOS-uri sau tehnologii contactless)
- Suplimentar față de impunerea unui plafon de casă, exemplele altor țări arată că autoritățile pot impune comercianților să accepte plăți cu cardul pentru achiziții ce depășesc o anumită valoare minimă, mult sub nivelul plafonului de casă. Prin această măsură, comercianții vor fi constrânși să extindă modalitățile de plată oferite consumatorilor finali și să **instaleze POS-uri, mPOS-uri sau tehnologii noi** (contactless)
- Cel mai mare impact al acestei măsuri s-a înregistrat în acele state unde agenții economici precum procesatori de plăți, instituții financiar-bancare, operatori de telefonie mobilă, etc. au desfășurat campanii de marketing prin care au acordat cu titlu gratuit mPOS-uri sau au promovat tehnologii noi

Descrierea măsurilor propuse de reducere a economiei gri și de stimulare a creșterii economice în România (4/5)

6

Facilități fiscale

- Inițiativa implică acordarea de **facilități fiscale** pentru toți comercianții care acceptă plata cu cardul, indiferent de tipul de card bancar
- Având în vedere experiența altor țări unde s-au implementat facilități fiscale pentru acceptarea plăților cu cardul, România poate avea în vedere o măsură prin care să **reducă suma de TVA de plată** pentru comercianții care au un număr minim de tranzacții încasate cu cardul*

7

Raportarea tranzacțiilor încasate cu cardul

- Inițiativa presupune ca tranzacțiile încasate cu **cardul** (indiferent de tipul de card bancar sau de banca emitentă) să fie **raportate către autoritățile fiscale** de către societăți care gestionează sistemele de carduri. În baza rapoartelor emise de aceste societăți, autoritățile fiscale vor deține informații transparente cu privire la veniturile realizate de un comerciant și încasate electronic (cu cardul). Aceste informații pot fi folosite în cadrul inspecțiilor fiscale și vor întări astfel capacitatea de control a autorităților fiscale. Această inițiativă poate fi implementată până la momentul conectării on-line a caselor de marcat la sistemul informatic al autorităților fiscale

Descrierea măsurilor propuse de reducere a economiei gri și de stimulare a creșterii economice în România (5/5)

8

Case de marcat on-line și cu POS integrat (opțional POS-ul poate fi integrat în casa de marcat on-line)

- Această măsură presupune impunerea obligativității pentru toți comercianții de a utiliza case de marcat conectate on-line la sistemele autorităților fiscale și de a deține POS. Măsura poate fi implementată ținând cont de următoarele opțiuni:
 - Comercianții își pot achiziționa **case de marcat on-line la care pot atașa POS-uri**;
 - Comercianții își pot achiziționa **case de marcat on-line cu POS integrat**
- În ambele situații, autoritățile fiscale au acces în timp real la operațiunile realizate de comercianți ceea ce întărește capacitatea de administrare și control a acestora

9

Limitarea plății în numerar a drepturilor salariale

- Măsura constă în obligativitatea companiilor de a plăti **drepturile salariale** ale tuturor angajaților direct în **contul bancar** și nu în numerar
- Țările care au implementat o astfel de măsură au reușit să reducă economia gri generată în principal de neplata taxelor salariale aferente muncii la negru

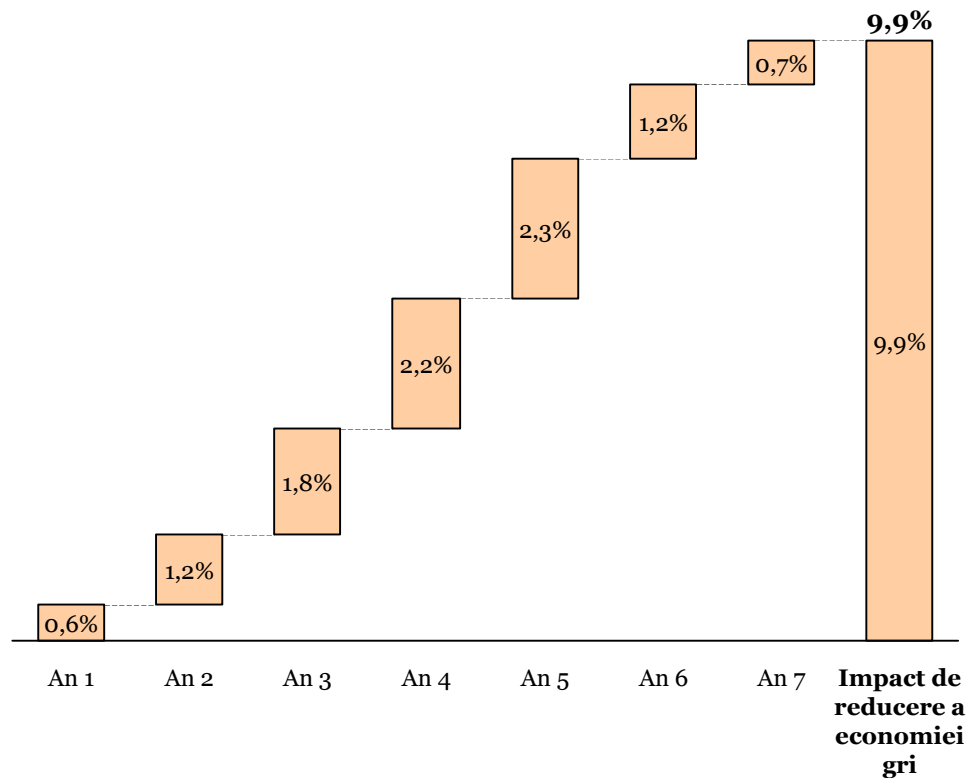
10

Acordarea ajutoarelor sociale prin carduri pre-plătite

- Acordarea de către stat a ajutoarelor sociale prin intermediul unor **carduri pre-plătite** în loc de numerar, carduri care oferă posesorilor posibilitatea de a **achiziționa bunuri și servicii** realizând plăți electronice
- Această măsură a fost implementată cu succes în statele cu infrastructură dezvoltată pentru plățile electronice în mediul rural și urban, cardurile pre-plătite putând fi utilizate doar pentru achiziții de bunuri / servicii și nu pentru retrageri de numerar

Implementarea măsurilor propuse poate genera un impact cumulativ maxim de reducere a economiei gri cu un procent de până la 9,9% din PIB-ul României pe o perioadă de 7 ani

Evoluția impactului asupra economiei gri ca pondere în PIB pentru o perioadă de 7 ani (%)

Sursa: Analiza PwC

Comentarii

- Impactul cumulativ a fost estimat în baza mai multor ipoteze, și anume:
 - Fiecare măsură produce efecte privind reducerea economiei gri pe o perioadă de 5 ani; a fost considerat un interval de timp de 7 ani ca urmare a implementării măsurilor gradual care necesitau 2 ani suplimentari pentru materializarea impactului total de reducere a economiei gri
 - Impactul maxim estimat este obținut gradual, respectiv începând cu al treilea an de la implementare
 - Impactul cumulativ a fost estimat pe o perioadă de 7 ani datorită faptului că punerea în aplicare a unor măsuri necesită mai mult timp pentru pregătirea infrastructurii necesare și stabilirea unui grad de acceptare din partea populației și a comercianților (de exemplu implementarea caselor de marcat conectate on-line cu sau fără POS integrat, acordarea ajutoarelor sociale prin carduri preplătite, limitarea plăților în numerar a drepturilor salariale)